

Világgazdasági Tanszék

TÉZISGYŰJTEMÉNY

Száraz Krisztina

Az Európai Unió szerepe az emberkereskedelem elleni globális harcban

**(The role of the European Union
in the global fight against trafficking in human beings)**

című Ph.D. értekezéséhez

Témavezető:

Prof. Dr. Miszlivetz Ferenc
professzor

© Száraz Krisztina

Tartalomjegyzék

1. A kutatási probléma meghatározása	4
2. A kutatási módszerek	7
2.1. Az értekezés koncepciója és szerkezete.....	10
3. Következtetések összegzése	15
3.1. Ajánlások jegyzéke nemzeti szinten	21
3.2. Ajánlások jegyzéke európai szinten	23
3.3. Ajánlások jegyzéke nemzetközi szinten	25
4. Főbb hivatkozások	27
5. Publikációk	31

1. A kutatási probléma meghatározása

*"Senkit sem lehet rabszolgaságban, vagy szolgaságban tartani,
a rabszolgaság és a rabszolgakereskedés minden alakja tilos."*

(Az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozata, 4. Cikk)

Minden évben világszerte több millió nő, férfi és gyermek esik országuk határain belül vagy kívül szexuális kizsákmányolás, kényszermunka, kényszerített házimunka vagy egyéb célból emberkereskedők áldozatául. E jelenség mára már oly méreteket öltött, amely indokolttá teszi, hogy a rabszolgaság modern formájának nevezzük. Az Európai Tanács szerint az emberkereskedelem jelenti a szervezett bűnözés harmadik legnagyobb bevételi forrását (a fegyver- és kábítószer-kereskedelmet követően). Ez a magas profittal járó, ám alacsony kockázatú vállalkozás a nemzetközi szervezett bűnözés egyik legjobban jövedelmező ága. A becslések szerint nettó nyeresége világviszonylatban eléri az évi 7-10 milliárd dollárt.

Az emberkereskedelem súlyos bűncselekmény, többdimenziós fenyegetés. Az egyént magántulajdonként, sőt árucikként kezeli, megfosztva őt alapvető jogaitól. Súlyosan sérti az emberi jogokat, a fenyegetést, az erőszakot és a megalázást alkalmazva eszközként függő viszonyba kényszeríti az egyént. Amellett, hogy megfosztja az áldozatokat emberi jogaik és szabadságaik gyakorlásától, globális mértékben járul hozzá az egészségügyi kockázatok növeléséhez, s nem utolsó sorban a szervezett bűnözés megerősödéséhez. Az emberkereskedelem pusztító hatással van az áldozatokra, akik nem csupán fizikai és érzelmi bántalmazásnak vannak kitéve, hanem gyakran nemi erőszak, önmaguk és családjuk ellen irányuló, olykor halállal végződő fenyegetés áldozatává válnak. Az áldozatok közt gyakran vannak olyan fiúk és lányok, akiket, bár iskolában lenne a helyük, veszélyes körülmények között dolgoztatnak embertelen munkakörülményekben, illegális örökbefogadás útján adnak el, vagy szexuális szolgáltatásokra ill. katonai szolgálatra kényszerítenek. A nők és lányok gyakran szexuális kizsákmányolás áldozatai, kényszerházasság, kényszerített házimunka vár rájuk.

A férfiak esetében gyakori eset, hogy adósságok csapdájába kerülve bányákban, ültetvényeken, az építőiparban vagy munkásaikat kiszipolyozó gyárakban kényszerülnek dolgozni.

Az emberkereskedelem hatása azonban túlmutat az egyes áldozatokon. Aláásva a lakosság egészségét, biztonságát és a társadalom védelmét, veszélyt jelent annak egészére. A bűnözés e formája, a benne megforgatott hatalmas mennyiségű anyagi eszköz révén a magas szintű politikát is befolyásolhatja, így belülről pusztítja a társadalmat. A bűnüldöző hatóságok és egyéb érdekelt felek közt felbukkanó korrupció az emberkereskedelem áldozatait újfent áldozattá teszi, viktimizálja, ahelyett, hogy számukra védelmet és segítséget biztosítana.

A rabszolgaság az írott történelem kezdetétől fogva ismert. A rabszolgákkal történő transzatlanti kereskedelem a 16. század elején kezdődött, abban az időben, amikor az első európaiak letelepedtek Amerikában, ahol az ültetvényeiken és bányáikban afrikai rabszolgákat dolgoztattak. Az azt követő 350 évben több millió afrikait – számuk máig nem ismert pontosan - szállítottak Amerikába, köztük férfiakat, nőket és gyermekeket is. 2007-ben a világ a transzatlanti rabszolga-kereskedelem kétszáz évvel ezelőtti törvényen kívül helyezéséről emlékezett meg. Az a téveszme, amelyre a tizenhetedik és a tizenkilencedik században a transzatlanti rabszolga-kereskedelemmel kapcsolatban hivatkoztak, nevezetesen, hogy egyesek kevésbé érnek másoknál, a modern rabszolgasággal kapcsolatban is hivatkozási alapul szolgál.¹

Számos országban, akár mert a szükséges törvényeket nem hozták meg, vagy, mert azokat nem a megfelelő módon alkalmazzák, az emberkereskedőket nem büntetik meg, míg az áldozatokat bűnözőként kezelik. Ez a szégyenletes bűnözés súlyosan érinti a világ valamennyi országát. Egy ország sem tudja, legyen az akár a fejlett országok egyike, egymagában a rabszolgaság ezen új formája problémáját megoldani. A probléma megoldása érdekében a hatékony nemzetközi együttműködés elengedhetetlen.

¹ Ambassador Mark P. Lagon, In US Trafficking in Persons Report [2008]

Az emberkereskedelem kérdését hatékonyan kezelni azonban csak akkor lehet, legyen az nemzetközi, nemzeti vagy helyi szintű megoldás-keresés, ha összehangolt és átfogó stratégiák alapján kerül rá sor. Az emberi jogok érvényesítésén alapuló stratégiák kidolgozása során figyelembe kell venni a probléma transznacionális jellegét, az ahhoz kapcsolódó bűncselekmények, elsősorban a pénzmosás, előfordulását, valamint a bűnszervezetek gyakori részvételét, s nem utolsósorban az áldozatok mélységes félelmét, fájdalmát, és veszteségeit.

A történelmi események nagy hatással vannak az emberkereskedelemre is, ugyanis a nőikkel történő emberkereskedelem úgynevezett negyedik hulláma a vasfüggöny leomlása után kezdődött. Az első a délkelet-ázsiai hullám volt, mely elsősorban a Vietnamban szolgáló amerikai csapatokat szolgálta ki főként Bangkokból, Thaiföldről. Ezt az észak-afrikai hullám követte, amely célországai dél-európai államok. A harmadik hullám áldozatai közép- és dél-amerikai nők voltak. A vasfüggöny leomlását követően, a negyedik hullám idején, a kelet-európai áldozatok száma robbanásszerűen megnőtt. A hidegháború alatt a Kelet-Európából származó nők a nőikkel történő emberkereskedelem 1 százalékát tették ki, míg számuk szinte egyik napról a másikra 25 százalékra ugrott - szőkék voltak, csábítóak, fehérek, intelligensek és szolgálatkészek.

Az Europol adatai értelmében az emberkereskedelem EU-ba szállított áldozatainak száma egyértelműen növekvő tendenciát mutat, különösen az Orosz Föderációból, Ukrajnából, Közép-és Délkelet-Európából és ezen országokon keresztül. Az emberkereskedelem globalitásából adódóan és mivel az európai piac jól jövedelmez, mára már rendszeresen azonosítanak Ázsiából, Afrikából és Latin-Amerikából származó áldozatokat is.²

Értekezésem célja elemezni, miért és hogyan vállalhat irányító szerepet az Európai Unió az emberkereskedelem elleni globális küzdelem terén. Hogyan szolgálhat példaként a világ többi része számára. Hogyan mozgósíthatja

² Europol [2008]: Trafficking in human beings in the European Union: a Europol Perspective, February 2008, p.1

nemcsak tagállamait, hanem más, elsősorban származási országokat, e szegyeteljes bűncselekmény megfékezése érdekében. Az EU-tagállamok többnyire, de nem kizárólag, az emberkereskedelem célországai. Az új tagállamok 2004-es és a 2007-es csatlakozását követően viszont már belső problémaként kell szembenéznie a tranzit- és származási országokkal is. Az emberkereskedelem megszüntetése érdekében e három ország-típus közti hatékony együttműködés alapvető fontosságú. Az Unión belül megszerzett minden olyan tapasztalat, mely mindhárom típusú országot magában foglalja, fontos tényezője lehet az emberkereskedelem megszüntetéséért folytatott harcnak az Európai Unió kívül is. Az EU kötelessége, hogy harcoljon a bűnözés e szörnyűségei ellen – határain innen és túl, egyrészt az emberkereskedelem elleni harccal kapcsolatos globális felelőssége miatt, másrészt az emberi jogok védelmezőjeként, és nem utolsó sorban, mert az emberi jogok védelme alapvető európai érték. Jó példát mutathat a világnak az emberi jogokon alapuló, áldozatvédő megközelítésével az emberkereskedelem elleni küzdelemben. Azzal, hogy az emberi jogokat a figyelem középpontjába állítva aktív szerepet vállal az emberkereskedelem elleni küzdelem terén, nem csupán tagállamait motiválja, hanem arra ösztönzi a világ többi államát, hogy ezt a szegyenletes bűncselekményt komolyan vegyék és a szükséges eszközöket alkalmazva kezeljék.

2. Kutatási módszerek

A téma elemzése során a multidiszciplináris megközelítést tekintetem meghatározónak. A nemzetközi jog, az európai uniós jogszabályok, a nemzetközi gazdaság és az EU-tagállamok gyakorlati megoldásait elemeztem. A kutatás célja, hogy általános képet adjon a jelenségről, valamint hogy egy jegyzékkel szolgáljon, mely olyan ajánlásokat tartalmaz, amelyek betöltik a jelen jogszabályok és végrehajtásuk terén jelenlevő űrt, többek között a kereslet letörése és a megszerzett vagyon elkobzását illetően, illetve és amely egy, az

emberkereskedelem elleni küzdelem terén elengedhetetlen, átfogó stratégia is egyben.

A kutatás két évtizedes időtartamra korlátozódik, mivel a Tanács első ajánlását az EU emberkereskedelem elleni politikája témájában 1993-ban tette közzé. Ez volt a probléma felismerésének első hivatalos formája az Európai Unióban. Mivel az emberkereskedelem-ellenes politika még mindig fejlődő stádiumában van, eredményeit rugalmasnak mondhatjuk.

Annak érdekében, hogy az értekezés egyensúlyát megtartsam, néhány kérdést rövidebben tárgyaltam. Ez különösen az egyes, az emberkereskedelem elleni küzdelemmel kapcsolatos EU-programokra, továbbá azon jogalkotási eszközökre vonatkozik amelyek az Európai Unió belső emberkereskedelem elleni indirekt politikáját alkotják.

A kutatás célja az volt, hogy rámutasson a legfontosabb kihívásokra emberkereskedelem témájában, az EU emberkereskedelem-ellenes politikáját értékelje, hasonlítsa össze az Egyesült Államok emberkereskedelem-ellenes politikájával és ajánlásokat fogalmazzon meg arról, hogy az EU miként javíthatna az emberkereskedelem elleni küzdelem terén az Unión belül és kívül egyaránt.

A fent említettek függvényében az értekezés alapkérdései a következők:

1. Miért nem hatékony világszerte az emberkereskedelem ellen irányuló politika? Melyek azok a alaphibák, melyeket a bűnüldöző hatóságok, sőt a döntéshozók, napi szinten követnek el?
2. Hogyan fejlődött az EU emberkereskedelem ellen irányuló politikája? Melyek a fő eszközei?
3. A tagállamok hogyan valósítják meg az EU jogalkotási eszközeit? Ha vannak hiányosságok, mi ennek az oka?
4. Mik a fő elemei az Egyesült Államok emberkereskedelem ellen irányuló politikájának és miben különbözik az az Európai Unió politikájától?

5. A fő kérdés: Vajon képes az EU az emberkereskedelem ellen irányuló globális küzdelem terén vezető szerepet betölteni?

E globális probléma tudományos feldolgozása máig gyerekcipőben jár, hiányzik a megfelelő szakirodalom, főként mivel a modern rabszolgaság kérdése a kutatók és a döntéshozók figyelmét csak az utóbbi időben ragadta meg. A döntéshozók egy ideig nem akarták elismerni, hogy a huszadik század második felében a rabszolgasághoz hasonló feltételek mellett lehetne embereket tartani, hiszen a rabszolgaságot már 200 évvel ezelőtt eltörölték. Mindazonáltal, az emberkereskedelem legalább egy ismérvében különbözik a rabszolgaság régi formájától, ez azonban egy jelentős különbség. Kétszáz évvel ezelőtt a rabszolgaság a fekete emberek Afrikából az Egyesült Államokba történő csempészését és kizsákmányolását jelentette. Ezzel szemben, a ma rabszolgái nem kizárólag Afrikából származnak, hanem Ázsiából, Európából, Amerikából és Ausztráliából is. Elsőként a civil szervezetek figyeltek fel erre a problémára, majd lassan nemzetközi szervezetek, végül a kormányok is elismerték. Elsődleges források közt feldolgozásra kerültek nemzetközi egyezmények, uniós jogszabályok, jogi lépések és nyilatkozatok. Továbbá az e területen működő nemzetközi szervezetek jelentései és elemzései, elsősorban az UNODC, a IOM, az ILO és az UNICEF dokumentumai. Több ezer tanulmány tettek közzé a nemzetközi szervezetek és civil szervezetek ezen a területen. Azonban a legtöbb ilyen tanulmány középpontjában az emberkereskedelem csak mint általános kérdés áll, ahol az alapvető formákat, módszereket és kiváltó okokat taglalják. Tudásanyagunk a problémáról folyamatosan bővül. Az első időkben csak a nők szexuális kizsákmányolásának szenteltek figyelmet, majd a kutatások fokozatosan kiterjedtek a munkaerő-kizsákmányolásra, mint az emberkereskedelem második leggyakoribb formájára; bár a kutatóknak, szakembereknek és politikusoknak ma is csak korlátozott ismeretek állnak rendelkezésükre a témában. Más formái, mint a kényszerített háztartási munka, a koldulásra kényszerítés, az illegális örökbefogadás, a kényszerházasságok, csak hogy néhányat említsünk, továbbra is alul-kutatottak. Fontosnak tartottam továbbá, hogy interjúkat készítsek azokkal a közszereplőkkel, akik közvetlenül

vagy közvetve részt vesznek az EU és/vagy az USA emberkereskedelem ellen irányuló politikai döntéshozatalában, mint például az Európai Bizottság, az Európai Parlament, néhány tagállam, valamint az USA fő minisztériumai, elsősorban a Külügyminisztérium, valamint az Egyesült Államok Kongresszusa és civil szervezetek szakemberei. Végül alkalmam adódott részt venni a kérdéskörben néhány konferencián, mint például az Európa Tanács GRETA konferenciáján, mely 2007. november 8-9-én került megrendezésre Strasbourgban, az ENSZ UN.GIFT konferenciáján 2008. február 13-15-án Bécsben, valamint a Miniszterek Konferenciáján Brüsszelben 2009. október 19-20 között. Ezen források alkotják értekezésem másodlagos forrásait.

2.1 Az értekezés koncepciója és szerkezete

A disszertáció első fejezete az emberkereskedelem jelenségét tárgyalja. Azért áldoztam az egész első fejezetet e jelenség leírására, mert itt mutatok rá azokra a problémákra, melyek az emberkereskedelem ellen irányuló politika Achilles-inát képezik, s amelyek esetében a döntéshozók, a kormányok és nem utolsósorban a bűnüldöző hatóságok a legtöbb hibát vétik. Sajnálatos módon két évtizedes, az emberkereskedelem elleni jogi eszköz megalkotására irányuló erőfeszítés után is elmondhatjuk, hogy európai és nemzeti szinten is vétének az érintettek koncepcionális hibákat. Sok döntéshozó és bűnüldöző hatóság máig nehezen különbözteti meg a főbb fogalmakat, keverik az alapkifejezéseket, mint például a csempészet, emberkereskedelem és illegális migráció. Az alapvető különbség az, hogy míg az emberkereskedelem „olyan bűncselekmény, mely az egyén alapvető emberi jogait sérti, addig az embercsempészet a határok védelmét szolgáló jogszabályok megszegése”³. A bűnözés e szégyenletes formája ellen addig nem tudjuk hatékonyan felvenni a harcot, míg ezek az alapvető problémák nem tisztázódnak. Értekezésem első soraiban az emberkereskedelem definíciójával foglalkozom, mivel ez a hatékony emberkereskedelem elleni politika alfája és omegája. Mindaddig félreértésekre kerülhet sor, míg nem

³ Commission Staff Working Document COM SEC (2009) 359, 2.o.

használják valamennyien ugyanazt a definíciót. Az esetek többségében még a bűnüldöző hatóságok is, akiknek feladatuk lenne, hogy azonosítsák az emberkereskedelem áldozatait, és a döntéshozók is, akik az európai törvények alkotói vagy a nemzeti törvényeket alkotják, illetve az európai törvényeket ültetik át a nemzeti joggyakorlatba, gyakran félreértelmezik vagy félreértik ezt a definíciót. Szintén gyakran előforduló jelenség az emberkereskedelem összetévesztése az embercsempészettel illetve az illegális migrációval. Számos esetben a tagállamok emberkereskedelem ellen irányuló küzdelme azért nem hatékony, mert az emberkereskedelemmel kapcsolatos ügyeket embercsempészatként illetve illegális bevándorlásként kezelik, aminek következményeként az áldozatoknak nem garantálják a szükséges segítséget és védelmet. A palermói ENSZ-jegyzőkönyv definícióját vettem alapul, mint az emberkereskedelem jelensége leginkább elfogadott meghatározását, s azt összehasonlítottam az embercsempészet meghatározásával, felsorolva e két különböző bűnözési forma alapvető különbségeit. E definíció másik fontos eleme az áldozat beleegyezésének fogalma. A tagállamok gyakran illegális migrációnak fogják fel az emberkereskedelmet, állítva, hogy az áldozat előzetes beleegyezését adta, hogy a tagállamok területére illegálisan lépjen. A palermói ENSZ-jegyzőkönyv értelmében az áldozatok ilyen jellegű beleegyezése nem mérvadó. Ezt átvette a 2002/629/IB tanácsi kerethatározat is, mely az EU emberkereskedelem ellen irányuló politikája fő eszköze. Az előzetes beleegyezés azért nem lehet mérvadó, mert előfordulhat, hogy az áldozat beleegyezett ugyan, hogy illegálisan külföldre hurcolják, nem adta azonban beleegyezését ahhoz, hogy szexuálisan kizsákmányolják vagy hogy rabszolgasorsba kényszerítsék. A fentiekén kívül az emberkereskedelem különböző formáit elemeztem. Ennek oka az, hogy sajnálatos módon azok, akik az emberkereskedelem ellen küzdenek, gyakran nincsenek tisztában e bűncselekmény valamennyi formájával. Gyakorta vannak azon a véleményen, miszerint az embercsempészet azonos a prostitúcióval. Azonban a prostitúció nem egyenlő az emberkereskedelemmel. A prostitúció még csak nem is az emberkereskedelem egyik formája. A megfélemlítés eszközét alkalmazó

kényszerített prostitúció az, amely az emberkereskedelem egyik formája. Azonban nem szabad elfeledkeznünk a többi formáról sem: a kényszermunkáról, a kényszerített háztartási munkáról, a gyermekeket érintő szexturizmusról, a kényszerített koldulásról és a szervkereskedelemről, csak hogy párat említsek. Értekezésemben az emberkereskedelem e fő formáit jellemeztem. Továbbá, olyan konkrét eseteket és azok főbb jellemzőit állt szándékomban elemezni, amikor az áldozatok emberkereskedők csapdájába eshetnek. Emellett azt elemzem, miért nem szabad büntetőügyekben az áldozatokat tanúként kezelni, mint ahogy számos tagállamban kezelik őket. Ennek következményeként az áldozatok kötelesek vallomást tenni az elkövetők ellen, miközben nem részesülnek abban a támogatásban, amelyre jogosultak lennének. Ugyancsak ebben a fejezetben foglalkoztam az emberkereskedőkkel, elemeztem főbb jellemzőiket és munkamódszereiket, melyekkel becserkézik áldozataikat.

A második fejezetben kifejtettem, miként fejlődött az EU-politika e téren, kezdve az 1993-as tanácsi ajánlással, amely csak korlátozott számú, konkrétan öt darab lépést ajánlott a tagországoknak. Kutatásom során azonban fény derült arra, hogy a tagállamok ezeket a kezdeti ajánlásokat sok esetben máig nem ültették be joggyakorlatukba. Bemutattam a Bizottság közleményét, hogy vezetett be új jogi eszközöket az európai emberkereskedelem elleni küzdelembe. Megvizsgáltam az európai emberkereskedelem-ellenes politika két nagy jogalkotási eszközét, a 2004/81/EK irányelvet, mely az emberkereskedelem harmadik országokból származó áldozatai számára biztosított rövid távú tartózkodási engedélyről szól, és a 2002/629/IB kerethatározatot az emberkereskedelemről, és összehasonlítottam a palermói ENSZ-jegyzőkönyvvel, amely a legismertebb nemzetközi egyezmény ebben a kérdésben. Az Európai Parlament mindig is vezető szerepet töltött be az emberkereskedelem elleni politika hatékonyabbá tételé érdekében új javaslatok, új megközelítések és kezdeményezések felvázolásával, példának okáért az EP ragaszkodott az átfogó, emberi jogokra alapozott megközelítéshez a kezdetektől fogva, míg más Európa Uniós intézmények és egyes tagállamok ezt csak a közelmúltban ismerték fel. Emiatt fontosnak tartom valamennyi e téren

elfogadott EP-határozat leírását és elemzését, mivel az EU emberkereskedelem elleni politikája fejlődéséhez ezek nagyban hozzájárultak. A kutatás egy másik fontos eleme, hogy bemutatja az EU jogszabályaira vonatkozó változásokat a Lisszaboni Szerződés elfogadása után; hogyan változik az Európa Unió intézmények szerepe e területen és milyen eljárási változásokra számíthatunk. Továbbá, a főbb eszközökre, programokra és kezdeményezésekre öszpontosítottam, különösen az EU emberkereskedelem-ellenes napja bevezetésére, valamint az emberkereskedelem ellen irányuló küzdelemmel foglalkozó uniós ügynökségekre, mint az Europol, az Eurojust és a Frontex.

A harmadik fejezet középpontjában a tagállamok, az Egyesült Államok gyakorlata és a két fő nemzetközi egyezmény állnak. Itt a tagállamok viselkedését írtam le az uniós jogszabályok fejlődése fényében, azok végrehajtásáról és azokról a területekről, ahol nem tudnak megbirkózni az uniós jogszabályokkal. Információkat gyűjtöttem az előző EU-elnökségek erőfeszítéséről avval kapcsolatban, mennyire sikerült a napirenden kiemelt helyen tartaniuk az emberkereskedelem kérdését, valamint megmutattam az általam legjobbnak tartott eljárásokat. Meggyőződésem, hogy a bevált eljárások ismertetése és megismerése által gyorsabban javulhat azok hatékonysága. Továbbá, ismertettem az amerikai emberkereskedelem-ellenes politika főbb jellemzőit, összegezve annak jó megoldásait és hiányosságait, és összevettem azokat az EU általi, az emberkereskedelem elleni küzdelem megközelítésével. Bár az Egyesült Államok kormánya úgy tűnik, hogy egy egészséges és életképes infrastruktúrát hozott létre az emberkereskedelem elleni jogszabályok és politika megalkotására és végrehajtására, és miközben nemzetközi szintre lépett jelentős anyagi támogatása és a diplomáciai eszközként évi rendszerességgel kiadott Jelentés az emberkereskedelemlről c. dokumentum révén, az Egyesült Államokban az emberkereskedelem elleni küzdelem több komoly kihívása mindeddig megválaszolatlan. Az amerikai emberkereskedelem-ellenes megközelítés alapproblémája az, hogy hajlamos az emberkereskedelemre, mint csupán más országokat érintő problémára tekinteni. A rendőrségi vizsgálatok és büntetőeljárások, valamint a támogatásban részesült áldozatok száma alacsony,

emellett vonakodnak amerikai állampolgárokat az emberkereskedelem áldozataként azonosítani. Több jelentés és tanulmány is ismételtén rávilágított az emberkereskedelem elleni küzdelem felelős intézményei átfogó stratégiája és koordinációja hiányára, valamint felszólított arra, hogy e súlyos hiányosságokat kiküszöböljék. A Center for Human Smuggling and Trafficking (az emberkereskedelem és embercsempészet visszaszorításáért felelős központi hivatal) nem játszott fontos szerepet az emberkereskedelem elleni küzdelemben, mivel főként embercsempészettel és a terrorizmus finanszírozásának felgöngyölésével foglalkozott - hogy néhány példát említsünk. Továbbá kitértem az emberkereskedelem elleni küzdelem két fő egyezményére, a 2000-es palermói ENSZ-jegyzőkönyvre és az Európa Tanács Egyezményre az emberkereskedelem ellen. Végül, a harmadik rész befejező részében fogalmaztam meg ajánlásaimat arra vonatkozólag, hogy mit kellene tennie az EU-nak, hogy egy minden részletre kitérő stratégiát alkosson meg e témában. A kutatás úttörő munka azon értelemben, hogy helyi, nemzeti és nemzetközi szinten egyaránt megvalósításra váró, átfogó lépéseket vázol fel az Európai Unió és egyes tagállamai számára. Ezen lépések bevezetése minimális követelmény lehetne a tagállamokkal szemben. Az ajánlások követik a Palermói jegyzőkönyv által meghatározott, úgynevezett "3 P" megközelítést, azaz a megelőzést (prevention), bünvádi eljárást (prosecution), és áldozatok védelmét (protection), melyhez csatlakozik a negyedik P, a partnerség létrehozása. Így ajánlásaim e "3+1P" rendszer alapján állítottam össze, hogy ezek valamennyi területét lefedjék. Kutatásom úttörőnek nevezhető azon okból is, mert nem csupán az emberkereskedelemhez közvetlenül kapcsolódó intézkedéseket vázolja fel, mint például az áldozatok védelme, hanem figyelmet szentel olyan intézkedéseknek is, amelyek hatása közvetetten kapcsolódik az emberkereskedelemhez, ilyen például a nemek egyenlősége és az oktatás. Ezen ajánlások átfogóak és egységesek, hiszen nem céljuk, hogy az emberkereskedelem problémáját csak az EU határain belül oldják meg, hanem segítenek meghatározni a módját, hogyan erősítheti szerepét és befolyását az EU globálisan is az emberkereskedelem ellen irányuló harcban.

3. Következtetések

Az emberkereskedelem egy szégyenteljes bűncselekmény, mely az áldozatait megfosztja emberi jogaik és szabadságaik gyakorlásától, emellett globális mértékben jelent veszélyt az egészségügyre és a szervezett bűnözés növekedését gerjeszti. Hatása nem csak az egyes áldozatok számára pusztító, hanem az egyes nemzetek egészségi helyzetét, biztonságát és védelmét veszélyezteti világszerte.

Bár a gazdaságra, és mindennapi életünkre a globalizáció megannyi pozitív hatással bír, az emberkereskedelemre egyértelműen negatív hatással van. Egy példa a sok közül a globalizáció okozta hátrányok szemléltetésére:

- 1850-ben egy rabszolgát meglehetősen nehéz volt elfogni az Egyesült Államokba szállítása céljából. Ma ezzel szemben világszerte emberek milliói lesznek potenciális rabszolgává, mivel a globalizáció hatására a közlekedés egyszerűbbé vált, a távolságok lerövidültek, az utazás olcsóbb és kevésbé bonyolult.
- 1850-ben Amerika déli részein egy rabszolga átlagos költségének mai értéke 40 ezer amerikai dollárnak felel meg, míg ma egy rabszolga költsége átlagértéke 90 amerikai dollár körül mozog⁴. Az emberkereskedelem a kereslet és a kínálat függvényében működik, mint a piac bármely más kereskedelmi ága. Mivel a mai időkben számtalan ember szívesen vállalja a kockázatot egy ígéretes, új állás reményében, e bőséges kínálat az oka annak, hogy mára a rabszolga olcsó terméké vált. Ez azonban egyben azt is jelenti, hogy a potenciális áldozatok száma nagy, így olcsón megszerezhetőek és helyettesíthetőek, az életük értéke a "tulajdonosok" szemszögéből nézve szinte a nullával egyenlő, ezáltal nem tekinthetőek jelentős beruházásnak, melynek érdemes lenne fenntartani az értékét. Ha egy rabszolga megbetegszik, megsérül, vagy más okból használhatatlanná, teherré válik a kereskedő számára, azt megölik vagy más módon szabadulnak meg tőle.

⁴ www.freetheslaves.net

Az emberkereskedelem rejtett jellege miatt szinte lehetetlen megállapítani, hogy az növekvő vagy csökkenő tendenciát mutat, nincsenek pontos adataink, csupán becslésekre hagyatkozhatunk. Bár a bevándorlók száma dokumentált, nem tudjuk, hogy hányan végzik közülük kizsákmányoló vállalkozások áldozataként. Továbbá, nem tudjuk reálisan felbecsülni az illegális bevándorlók számát, valamint az emberkereskedelem áldozataivá váló illegális bevándorlóként érkezők arányát. Az azonban nem kétséges, hogy ez egy mélyreható probléma és súlyosan sérti az emberi jogokat.

Az Europol szerint az emberkereskedelem növekvő tendenciát mutat. A határok és a belső határellenőrzés megszüntetése az EU-ban azt eredményezte, hogy jelentősen megcsappantak számos uniós bűnüldöző szerv lehetőségei, hogy a kereskedőket feltartóztassák és azonosíthassák az emberkereskedelem áldozatait. Schengen előtt csak a legkifinomultabb eszközöket alkalmazó bűnözői csoportok tudtak határokon átnyúlóan működni. Mivel mára a határokon történő fizikai ellenőrzések gyakorlatilag megszűntek, ez komoly lehetőséget biztosít a kisebb vagy közepes méretű bűnszervezetek és egyének számára. Ráadásul sok volt származási ország mára az Európai Unió része, mint például Románia és Bulgária is. Más, nagy származási országokat, mint például az Orosz Föderáció, Ukrajna, Fehéroroszország, Törökország, Moldova és a nyugat-balkáni térség államait csak egy határ választja el az uniótól.⁵

Tényezők és tendenciák, amelyek hozzájárulnak a modern rabszolgaság terjedéséhez:

- A lakosság gyors növekedése, elsősorban a fejlődő világban, mely közelít a 7 milliárdhoz.⁶
- A lakosság mintegy fele él városokban és az elővárosokban "biztonsági háló" és munkahelyek nélkül.⁷

⁵ Europol [2009]

⁶ Az ENSZ Népesedési Alapja (UNFPA) adataiból kiindulva, 2009-ben a Föld lakossága 6,28 milliárd volt, melyből 5,59 milliárd a kevésbé fejlett és 0,83 milliárd a legkevésbé fejlett országok populációja. A termékenységi arány globálisan 2,54, míg a fejlett országokban 1,64, a kevésbé fejlett országokban 2,70 és a legkevésbé fejlett országokban 4,29. Lásd: UNFP [2009]

- Az országok kormányain és a bűnüldöző hatóságokon belül burjánzó korrupció újra viktimizálja az emberkereskedelem áldozatait, mert hatására a rabszolgotartás büntetlen maradhat.

A pénzügyi és gazdasági válság hatására, mely a munkanélküliség növekedését eredményezi, az emberek gazdaságilag és szociálisan is sebezhetőbbé, s így az emberkereskedők könnyű prédájává válnak. A tagállamoknak az emberkereskedelem elleni küzdelem érdekében erőfeszítéseket kell tenniük nem pusztán csak azért, mert az Európai Unió Alapjogi Chartája⁸ és az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozata⁹ tiltja azt, hanem mert a nemzeti alkotmányok egyik alappillére az emberi méltóság sérthetlensége. Ugyanakkor az emberi jogok védelme mellett az is egy nyomós ok, hogy e küzdelem lehetővé teszi a szervezett bűnözés egyéb ágainak felgöngyölítését is. Az emberkereskedők ugyanis e bűncselekményből származó nyereségüket gyarapítandó illetve pénzmosás céljából gyakran más, például fegyver- és kábítószerkereskedelemmel kapcsolatos bűncselekményeket is elkövetnek. Továbbá, az emberkereskedelemből származó hatalmas mennyiségű pénz a gazdasági, társadalmi vagy akár politikai hatalom elérésében is segítségükre van. Hálózataik gyakran olyan nagy szervezetek, melyek politikai és gazdasági kapcsolatokat ápolnak minden szinten, úgy a származási, mint a célországokban. Ha az emberkereskedelem ellen irányuló küzdelem prioritásként szerepelne a politikai napirenden, az lehetővé tenné a küzdelmet a szervezett bűnözés más formái ellen is.

⁷ Az UNFPA adatai szerint 2008-ban, első alkalommal, a világ népességének több mint a fele, mintegy 3,3 milliárd ember él városokban. 2030-ig, a nagy- és kisvárosok csaknem 5 milliárd ember otthonául szolgálnak. A városlakók közül sok lesz a szegény. Afrika és Ázsia városi lakossága kevesebb, mint egy generáció alatt megkétszereződik. Ez a példátlan elmozdulás fokozhatja a fejlesztést és a fenntarthatóságot vagy tovább mélyítheti a szegénységet és felgyorsíthatja a környezet pusztulását. Lásd: UNFPA [2007]

⁸ 5.cikk A rabszolgaság és a kényszermunka tilalma

1. Senkit sem lehet rabszolgaságban vagy szolgaságban tartani.
2. Senkit sem lehet kényszermunkára vagy kötelező munkára igénybe venni.
3. Tilos emberi lényekkel kereskedni.

⁹ 4. cikk: Senkit sem lehet rabszolgaságban vagy szolgaságban tartani, a rabszolgaság és a rabszolgakereskedelem minden formája tilos.

Ahogy az emberkereskedelem áldozatai számát sem tudjuk pontosan meghatározni, így azt is nehéz megállapítani, milyen magas nyereség származik belőle. Nem léteznek pontos adatok, csak becslésekre hagyatkozhatunk. Azonban ismerve a tényt, hogy az emberkereskedelem áldozatai vagy nagyon alacsony, vagy semmilyen fizetést sem kapnak, arra következtethetünk, hogy a kereskedők markát hatalmas nyereség üti. Az ILO 2005-ös jelentésében¹⁰ foglalt becslések szerint az emberkereskedelemmel összefüggő kényszermunka által termelt nyereség eléri az évi 31,6 milliárd amerikai dollárt.

Az emberkereskedelem nagy kihívás. Főként azért, mert gyorsan képes változni és változtatni: az elkövetők sebesen alkalmazkodnak az új körülményekhez és felülkerekednek az új akadályokon, mint például a fokozott határellenőrzés vagy egy új jogszabály törvénybe iktatása. Kihívás önmagában az, hogy gyorsan reagáljunk az emberkereskedelem új formáira és trendjeire. Azonban hogy ezt megtehessek, a döntéshozóknak és a bűnüldöző hatóságoknak ismerniük kell azokat.

E probléma kezelésében az Európai Unió és tagállamai jelenleg nem elég aktívak. Szükség van arra, hogy többet áldozzanak az emberkereskedelem ellen irányuló küzdelemre, miként szükség van a probléma megközelítésének átgondolására, valamint hatékonyabb eszközök megalkotására. Nem elég csupán reagálni már meglevő tényekre és helyzetekre, hanem megelőző intézkedésekre van szükség.

Értekezésemben összegeztem a tagállamok eredményeivel kapcsolatos információkat és adatokat. Az emberkereskedelem ellen irányuló törvényeket elfogadták ugyan, de valamilyen oknál fogva azokat nem tartatják be. Ennek bizonyítékául szolgál a kivizsgált bűncselekmények és a bűnvádi eljárások viszonylag alacsony száma. Ezek az alacsony számok azonban nem azt jelentik, hogy az érintett tagállamokban nem fordul elő emberkereskedelemmel kapcsolatos bűncselekmény, hanem hogy az emberkereskedelem ellen irányuló küzdelemre irányuló erőfeszítések nem elég hatékonyak. Az emberkereskedelem

¹⁰ ILO [2005]: A Global Alliance against Forced Labour

mértékét szinte lehetetlen megbecsülni, az IOM az Európai Unióba irányuló illetve az EU-n belüli emberkereskedelemmel kapcsolatban mintegy 500 ezer embert említ. Ezzel szemben az unióban kivizsgált esetek összesített száma csak 1569. Ez azt jelenti, hogy komoly szakadék tátong a hatályos jogszabályok és azok tényleges végrehajtása között.

Az emberkereskedelem továbbra is magas profittal és alacsony kockázattal kecsegtető üzlet. Míg az országok az emberkereskedelem ellen irányuló jogszabályok elfogadására összpontosítanak, a büntetőeljárások száma rendkívül alacsony, mert a valóságban nem tartatják be azokat úgy, ahogy kellene. Így a kereskedők nagyrészt büntetlenek maradnak.

A Free the Slaves civil szervezet adatai alapján, míg a gyilkosságok több mint 90 százaléka felderítésre kerül, a rabszolgassággal kapcsolatos eseteknek csak 1 százaléka. Vajon miért? Valamennyi nagyobb rendőrkapitányság rendelkezik gyilkossági csoporttal, de alig található olyan, amely emberkereskedelemmel és a rabszolgassággal foglalkozó szakemberekkel rendelkezik.¹¹

"Tekintettel arra, hogy az emberkereskedelem, és különösen a nő- és gyermekkereskedelem elleni küzdelem politikai prioritását hangsúlyozó szerződések, számos már elfogadott jogalkotási intézkedés és meghozott politikai nyilatkozat – mint például a 2002-es brüsszeli nyilatkozat – ellenére továbbra sincs érzékelhető, valódi javulás; mivel ezzel ellentétben úgy tűnik, hogy az emberkereskedelem a többi szervezett bűnözési formához viszonyítva a leggyorsabban bővülő bűnözési forma."¹²

Az emberkereskedelem ellen irányuló küzdelem sokkal magasabb szinten tarthatna, ha a hatályos jogszabályok végrehajtása kellőképpen biztosítva lenne. Sajnos, a tagállamok az áldozatokat továbbra is illegális bevándorlóként kezelik, annak ellenére, hogy egyrészt az Európai Parlament fogalmazott meg számos ajánlást e témában, másrészt az Európai Bizottság jelentése és közleményei, valamint számos civil szervezet állásfoglalása foglalkozik vele és szorgalmazza

¹¹ www.freetheslaves.net

¹² Az Európai Parlament rezolúció P6_TA (2006)0005

ennek megváltoztatását. Ezt a hatékony emberkereskedelem ellen irányuló politika lényeges elemének tartom.

Azonban nem csak a tagállamok nem teljesítik kötelezettségeiket és határozataikat. Az Európai Parlament kérésére a Bizottság 2006 márciusában ígéretet tett, hogy legkésőbb 2007-ig elkészít egy tanulmányt a különböző tagállamok jogszabályai és a prostitúció, valamint a szexuális kizsákmányolás céljából folytatott kereskedelem ok-okozati összefüggéseiről, illetve a különböző tagállamok jogszabályai, migrációs politikájuk és az emberkereskedelem helyzetének összevetéséről az adott tagállamokban.¹³ Ez a tanulmány mindmáig nem áll rendelkezésünkre¹⁴. Továbbá a Bizottság 2006. augusztus 6-ig nem készítette el az Európai Parlament és a Tanács számára a 2004/81/EK, az emberkereskedelem áldozatai számára biztosítandó rövid távú tartózkodási engedélyről szóló irányelv végrehajtásáról szóló jelentést. E jelentés elkészítését is elhalasztották 2010-ig. Annak ellenére hogy ez az irányelv mára már korszerűsítésre szorul, számos tagállam jogrendjébe történő átültetésében hiányosságok fedezhetőek fel.

Azonban ezek átültetésében levő hiányosságok nem jelentik azt, hogy az EU-nak nem szükséges további lépéseket kezdeményeznie. Az Európai Bizottság 2009 márciusában a mára elavult 2002/629/IB kerethatározat felülvizsgálata érdekében egy új kerethatározat kidolgozását kezdeményezte, bár néhány tagállamban annak végrehajtásában továbbra is fellelhetőek hiányosságok. Mivel a régi kerethatározat középpontjában csak a szexuális- és munkaerő-kizsákmányolás állt, az emberkereskedelem egészére kell azt kibővíteni. Továbbá, mivel a szankciók és büntetések láthatóan nem érik el a céljukat, a Bizottság arra tett javaslatot, hogy növeljék a minimálisan kiszabható büntetés mértékét az elkövetőkre, így a szankciók hatékonyak, arányosak és visszatartó erejűek lennének. A másik fontos új elem az áldozatok támogatásáról szóló cikkely, mely az előző kerethatározatból hiányzott. 2009. december 1-je után, a Lisszaboni Szerződés hatályba lépésével viszont megváltoztak

¹³ EP Ajánlása 1(z) cikke, P6_TA (2006)0498

¹⁴ 2009 végéig

jogszabályalkotásra vonatkozó szabályok és körülmények. A kerethatározatot felváltja az irányelv, mint a megfelelő jogszabályi eszköz. Ezen átmeneti időszak alatt felfüggesztésre került valamennyi olyan eljárás, amelyet nem zártak le a Lisszaboni Szerződés hatályba lépése előtt. Ezért a Bizottságnak egy új irányelv javaslatot kell előterjesztenie, melynek a Tanács mellett az Európai Parlament lesz a társ-jogalkotója. A Lisszaboni Szerződés fényében az Európai Parlament úgy döntött, hogy nem dolgozza ki rendszeres jelentését, hanem hogy egy olyan határozatot hoz, amely azokat az Európai Parlament számára fontos kérdéseket tartalmazza, melyeket az irányelvben szeretne vizontlítani. A határozat vitája során 2010. január 19-én Jacques Barrot biztos tájékoztatta az EP képviselőket, hogy a Bizottság új javaslatát 2010 tavaszán hozza nyilvánosságra. A jogszabály ilyen, új formája több hatalmat ad a Bizottság kezébe, mivel lehetővé teszi, hogy jogsértési eljárást indítson azon tagállamokkal szemben, amelyek az irányelvet nem tartják be. Ez mindaddig nem volt lehetséges, míg a Bizottság kezében az egyetlen fegyver a kerethatározat volt. Ez a változás önmagában hatékonyabbá teheti az emberkereskedelem ellen irányuló politikát. Nem elhanyagolható az a tény sem, hogy a Lisszaboni Szerződés lehetővé tette a Bizottság számára egy még jobb javaslat kidolgozását. Az új biztos, Cecilia Malmström, elkötelezettsége az emberkereskedelem megszüntetése iránt reális okot ad az optimizmusra.

Az emberkereskedelemről szóló irányelv kidolgozása során figyelmet kell fordítani a különböző nemzeti jogszabályok e területen történő, európai szintű harmonizálására, és az abból eredő különbségekre a felderítés és a bünvádi eljárások módját illetően.

3.1. Ajánlások jegyzéke nemzeti szinten

Meggyőződésem, hogy az emberkereskedelem problémáját csak úgy lehet megoldani, ha minden oldalról, nemzeti és globális szinten egyaránt küzdünk ellene. Ezen az elképzelésen alapul ajánlásaim jegyzéke is, mely azokat az alaplépéseket foglalja magába, melyeket minden tagállamnak és az EU-nak is

meg kell tennie annak érdekében, hogy elérje a kívánt eredményt. Ha az EU ezeknek az elvárásoknak megfelel, akkor az együttműködés és koordináció hiányosságait kiküszöbölve könnyen válhat az emberkereskedelem elleni küzdelem globális vezetőjévé.

Az ajánlások követik a palermói jegyzőkönyv által meghatározott, úgynevezett "3 P" megközelítést: megelőzés (prevention), bünvádi eljárás (prosecution), és áldozatok védelme (protection), mely fogalom először a palermói ENSZ-jegyzőkönyvben bukkan fel és melyhez csatlakozik a negyedik P, a partnerség létrehozása. Ajánlásaim kidolgozásakor azt a stratégiát követtem, mely az intézkedéseket lépésről lépésre, szintről szintre, elsősorban nemzeti, majd uniós szintű, végül nemzetközi szinten végrehajtandó intézkedésekre osztja. Az emberkereskedelem problémája ugyan nem megoldható egyetlen tagállamon belül, de van egy sor olyan lépés, intézkedés és tevékenység, ami az egyes tagállamok feladata. Ebben a részben azon intézkedések jegyzékét írtam le, amelyeket az egyes tagállamoknak meg kell hozniuk annak érdekében, hogy nemzeti szinten a legjobb eredményeket ériék el.

Az emberkereskedelem elleni küzdelem egyik legfontosabb eleme nemzeti szinten az emberkereskedelem elleni rapportőr intézménye létrehozása. A rapportőr fő feladata összehangolni az összes érintett minisztérium munkáját és előkészíteni az emberkereskedelem elleni stratégiát. Annak ellenére, hogy az 1993-as tanácsi ajánlás már felvetette, eddig csak két tagállam hozta létre ezt az intézményt.¹⁵ Továbbá, biztosítani kell, hogy egyértelműen meghatározásra kerüljenek azon területek, melyekért az egyes minisztériumok, ügynökségek és a többi érintett felelős, hogy az elvégzett munka ne duplázódjon, illetve ne maradjak lefedetlen területek. Ebből az okból ésszerű lenne felállítani egy emberkereskedelem-ellenes szakértői hálózatot. A tagállamoknak felül kell vizsgálniuk migrációs politikájukat és biztosítaniuk kell, hogy az emberkereskedelem áldozatait ne kezeljék illegális bevándorlóként. Fontosnak tartom, hogy nem csak a kormány az, aki az emberkereskedelem-ellenes

¹⁵ Hollandia és Svédország

politikát alkotja. Több ágazatot kellene bevonni, mint például a pénzügyi ágazatot, annak érdekében, hogy megkönnyítse az emberkereskedelemhez esetlegesen kapcsolódó pénzmosással kapcsolatos ügyek felgöngyölítését. Különleges és fontos szerepük van a civil szervezeteknek, számukra nagyobb figyelmet és stabil forrásokat kell biztosítani. A vállalatok és a szakszervezetek bevonásával biztosítani kell a rendszeres munkaügyi ellenőrzéseket is. Az összes érdekelt fél, főként a bűnüldöző hatóságok képzése kulcsfontosságú. A megelőzés alapvető eszköze a tudatosság erősítése és a média bevonása. Fontos, hogy az embercsempészekre súlyos és visszatartó erejű büntetést szabjanak és a kereslet problémakörével is foglalkozni kell. Különleges figyelmet kell szentelni az áldozatoknak. A számukra nyújtott támogatásokat és védelmet két csoportba osztottam. Az első típusú támogatást "feltétel nélküli, rövid távú támogatás"-nak neveztem, melyre minden áldozat jogosult, függetlenül attól, hogy együttműködik-e a rendőrséggel vagy sem, névlegesen orvosi ellátásra, pszichológiai tanácsadásra és ingyenes jogsegélyre. Ebben a típusú támogatásban legfeljebb három hónapig részesülnének az áldozatok, mely idő során el kellene dönteniük, miként szánják rá magukat a következő lépésre. Ha úgy döntenek, hogy együttműködnek a bűnüldözési hatóságokkal, akkor jogosulttá válnak az úgynevezett "feltételes, hosszú távú támogatás"-ra, amely egy speciális letelepedési státusz garantálásához kötve elsősorban szakképzéshez való hozzáféréstől, nyelvtanfolyamokból, reintegrációs programokból és folyamatos jogi segítségből tevődne össze. E második típusú támogatás időtartama három év és egy különleges tartózkodási engedély járna vele, mely egyedi elbírálás útján megújítható lehetne. Ha az áldozatok nem kívánják segíteni a rendőrség munkáját, akkor vissza kellene küldeni őket a hazájukba.

3.2. Ajánlások jegyzéke európai szinten

Egyetlen tagállam nem képes önmagában megoldani az emberkereskedelem problémáját, a szükséges lépéseket az EU-szintjén kell biztosítani. Ebben a részben az EU –t érintő olyan intézkedéseket soroltam fel, amelyeket a nemzeti

szinten tett lépések hatékonyabbá tétele érdekében kell megtenni az Európai Unió szintjén.

Többek között azt javasoltam, hogy az EU hozza létre az emberkereskedelem elleni koordinátor intézményét, akinek az lenne a feladata, hogy koordinálja az EU emberkereskedelem-ellenes politikáját, a nemzeti emberkereskedelem elleni küzdelem rapportőrei munkáját, valamint hogy kidolgozza az emberkereskedelemről szóló éves jelentést. Ebben a jelentésben összegezné a témában történt előrelépést az EU-ban, a tagállamokban történt jogszabályi változásokat, az EU ügynökségei munkáját, valamint javaslatot tenne a jövőbeni teendőkre vonatkozóan. Fontosnak tartom továbbá, hogy minden egyes tagállam az emberkereskedelem azonos egységes definícióját alkalmazza. Annak ellenére, hogy léteznek széleskörű meghatározások, amilyet például a palermói ENSZ-jegyzőkönyv, az Európa Tanács egyezménye, valamint a 2002/629/IB tanácsi kerethatározat tartalmaz, a tagállamok ezeket a meghatározásokat nem ültetik át megfelelő módon a joggyakorlatukba, ezáltal tovább károsítva az áldozatokat azzal, hogy nem azonosítják őket az emberkereskedelem áldozataként, megtagadva ily módon tőlük a kellő támogatást és védelmet. Reméljük, az új irányelv tartalmazni fog egy korszerű definíciót. Az egyik legnagyobb félreértés az emberkereskedelemmel kapcsolatban az, hogy az angol „trafficking” szóból kiindulva ezt a problémát a „mozgás, mozgatás” fogalmával társítják. Azonban a fogalom egy férfi, nő vagy gyermek emberi méltóságával történő visszaélés, kizsákmányolás, erőszak alkalmazása, csalás és kényszer alkalmazása mellett. Tagállamoknak, mint a szabadsághoz való jogok védnökeinek, arra kell törekedniük, hogy megakadályozzák és büntessék ezt a bűncselekményt. Továbbá, egységes adatgyűjtési módszerek kidolgozására és végrehajtására is szükség van, mivel a tagállamok eltérő módszereket alkalmaznak, ami nem teszi lehetővé az eredmények összehasonlítását. Az emberkereskedelem áldozatai számára létre kellene hozni egy ingyenes EU-s telefonos segélyvonalat, csakúgy, mint egy emberkereskedelem-ellenes uniós honlapot. A figyelemfelkeltő kampányok közül szeretném megemlíteni a Nemzetközi Migrációs Szervezet, az IOM "vásárolj felelősségteljesen" projektjét, amely célja, hogy csökkentse a

kényszermunkával gyártott termékek iránti keresletet. Különös figyelmet kell szentelni a gyermekek, valamint a szexturizmus kérdésének. Tekintettel arra a tényre, hogy a legtöbb turista, aki gyermekeket használ ki szexuálisan a fejlett országokból érkezik, beleértve a EU tagállamait, szükséges, hogy az EU intézkedéseket tegyen e szegényletes bűnözés megfékezése érdekében. A szexturizmus elleni küzdelemben egyrészt a gyermekeket kihasználó egyénekkel, másrészt az effajta "turisztikai attrakciókat" hirdető társaságokkal kell felvenni a harcot.

3.3 Ajánlások jegyzéke nemzetközi szinten

Az EU-nak nemzetközi szinten a fejlődő világ, a származási és tranzitországokkal kapcsolatban is aktívabbnak kellene lennie. Folyamatosan összpontosítania kellene a probléma kiváltó okaira, a szegénységre és a nemek közötti egyenlőség problémakörére, mert távol, a hazájukban, egy jobb élet reményében ez taszítja az embereket az emberkereskedők karmai közé. Az uniónak azonban nem csupán ezekre a "közvetett" intézkedésekre kellene összpontosítania, hanem közvetlen és összehangolt lépéseket kellene tennie. Példának okáért, az országok leginkább bevált gyakorlatain alapuló oktatóprogramot összeállítani: kézikönyvek kidolgozása, profi oktatók és szakértők által biztosított képzés biztosítása a származási országok bűnüldöző hatóságai részére. Indokolt lenne vegyes csoportok felállítása is. Az Egyesült Államokkal közös nemzetközi partnerprogram lehetne egy másik terület az e téren kifejtett aktivitások közt. Az emberkereskedelem szemszögéből az Egyesült Államokkal közösen az EU a két fő célterületet alkotja. E közös erőfeszítések része lenne a rendszeres együttműködés és a koordináció, a leginkább bevált gyakorlatok cseréje, biztosítani kellene azt, hogy tanuljanak egymás sikereiből, valamint azt is, hogy a tevékenységeik ne álljanak szemben egymással, hanem kiegészítsék egymást. Az együttműködés harmadik szintjén a nemzetközi szervezetekkel történő együttműködés áll, ahol az EU például az

ILO segítségével, annak tapasztalatait felhasználva megfelelő adatgyűjtési módszereket dolgozhatna ki.

Amennyiben a tagállamok és az Európai Unió ezeket a javaslatokat, ajánlásokat bevezetné a gyakorlatba, reálissá válna, hogy az emberkereskedelem elleni küzdelem közvetlenebbé, hatékonyá és célirányossá váljon. Ezek az intézkedések nem csak a szégyenletes bűnözés elleni küzdelmet segítik, hanem egy sor egyéb „társult probléma” megoldásává válna. E követelmények teljesítése lehetővé teszi az Európai Unió számára, hogy globális szereplővé és vezetővé váljon, növelve a befolyását az emberkereskedelem elleni küzdelem területén, s nem utolsósorban presztízsét, mint az emberi jogok fő védelmezője.

4. Főbb hivatkozások

Könyvek és jelentések

1. Anti-Slavery [2003]: The Migration-Trafficking Nexus – combating trafficking through the protection of migrants’ human rights, November 2003, UK
1. Askola, Heli [2007]: Legal responses to trafficking in women for sexual exploitation in the European Union, Oxford - Portland Oregon
2. Council of Europe report [2005]: Organised crime situation report 2005. Focus on the threat of economic crime, Council of Europe, Strasbourg
2. Bainbridge, Timothy [2004]: EU mindentudó, HVG Kiadói Rt., Budapest
3. Horváth Zoltán [2005]: Kézikönyv ay Európai Unióról, HVG-Orac Lap- és Könyvkiadó Kft., Budapest
3. IOM report [2005]: Data and research on human trafficking. A global survey, International Organization for Migration, Geneva
4. Kartusch, Angelika [2001]: Reference Guide for Anti-Trafficking Legislative Review, Ludwig Boltzmann Institute of Human Rights, Vienna
4. Locher, Birgit [2007]: Trafficking in Women in the European Union - norms, advocacy-networks and policy-change, VS Verlag für Sozialwissenschaften
5. UN.GIFT report [2008]: Human trafficking: An overview, United Nations Office on Drugs and Crime, New York
6. UNODC report [2006]: Toolkit to Combat Trafficking in Persons. Global Programme against Trafficking in Human Beings, UN Office on Drugs and Crime, United Nations, New York
7. UNODC report [2008]: Toolkit to Combat Trafficking in Person.: Global Programme against Trafficking in Human Beings, UN Office on Drugs and Crime, United Nations, New York

8. US Trafficking in Persons Report [2008], Department of State, Washington DC, June 2008
9. US Trafficking in Persons Report [2009], Department of State, Washington DC, June 2009

EU-s jogszabályok és jelentések

10. 2009 October Declaration on trafficking in human beings
11. Brussels Declaration on preventing and combating trafficking in human beings, 2002
12. Commission proposal for a Council Framework Decision on preventing and combating trafficking in human beings, and protecting victims, repealing Framework Decision 2002/629/JHA, COM (2009) 136, Commission of the European Communities, 25.3.2009, Brussels
13. Commission report to the Council and the European Parliament based on Article 10 of the Council Framework Decision of 19 July 2002 on combating trafficking in human beings COM (2006) 187, Commission of the European Communities, 2.5.2006, Brussels
14. Commission: Report of the Experts Group on Trafficking in Human Beings, European Commission, DG Justice, Freedom and Security, Brussels, 22 December 2004
15. Commission working document “Evaluation and monitoring of the implementation of the EU Plan on best practices, standards and procedures for combating and preventing trafficking in human beings” COM (2008) 657, Commission of the European Communities, 17.10.2008, Brussels
16. Communication from the Commission on combating child sex tourism, COM (1996) 547, Commission of the European Communities, 27 November 1996, Brussels
17. Communication from the Commission to the European Parliament and the Council on fighting trafficking in human beings – an integrated approach

and proposals for an action plan COM (2005) 514, Commission of the European Communities, 18 October 2005, Brussels

18. Council Directive of 29 April 2004 on the residence permit issued to third-country nationals who are victims of trafficking in human beings or who have been the subject of an action to facilitate illegal immigration, who cooperate with the competent authorities (2004/81/EC), OJ L 261/19, 6.8.2004
19. Council EU Action Plan on best practices, standards and procedures for combating and preventing trafficking in human beings (2005/C 311/01), 9.12.2005
20. Council Framework Decision of 19 July 2002 on combating trafficking in human beings (2002/629/JHA), OJ L203/1 1.8.2002
21. Council of the European Union [2009]: Action-Oriented Paper on strengthening the EU external dimension on action against trafficking in human beings; Towards Global EU Action against Trafficking in Human Beings, 11450/5/09, 19 November 2009, Brussels
22. European Parliament resolution of 19 May 2000 on further actions in the fight against trafficking in women (OJ C 59, 23.2.2001, p. 307)
23. European Parliament recommendation to the Council of 16 November 2006 on fighting trafficking in human beings – an integrated approach and proposal for an action plan (P6_TA(2006)0498)
24. European Union Agency for Fundamental Rights [2009]: Child Trafficking in the European Union, Challenges, perspectives and good practices, FRA, Brussels
25. Europol [2008]: Annual Report 2007, European Police Office, The Hague
26. Europol [2009]: Trafficking in human beings in the European Union: A Europol Perspective, June 2009

Főbb interjúk névjegyzéke

1. Maria Grazia Giammarinaro, az interjú idején az Európai Bizottság Igazság, Szabadság és Biztonság Főosztály emberkereskedelem elleni harc felelőse, az EBESZ jelenlegi Emberkereskedelem elleni harc különleges megbízottja és koordinátora
2. Bauer Edit, európai parlamenti képviselő, a 2006 EP jelentés az emberkereskedelemtől jelentéstevője, illetve a 2010 EP határozat az emberkereskedelem elleni harc tars-jelentéstevője
3. Helga Konrad, korábbi EBESZ Emberkereskedelem elleni harc különleges megbízottja és koordinátora
4. Nan Kennelly, az Amerikai Egyesült Államok Külügyminisztérium „Office to Monitor and Combat Trafficking in Persons” igazgató-helyettese

5. Publikációk

1. Száraz, Krisztina [2005]: A Lisszaboni stratégia és az európai szociális modell, Társadalom és Gazdaság. 27. kötet 1-2. szám, Akadémia Kiadó
2. Király, Zs., Kürty, P., Sidó P., Száraz, K. [2005]: A szociális ellátó rendszer reformja Szlovákiában, Szécheny István Egyetem Jog- és Gazdaságtudományi Kara, Multidiszciplináris Társadalomtudományi Doktori Iskola Évkönyv 2005
3. Száraz, Krisztina [2002]: Applying US lessons in Slovakia, S.T.E.P. Edition Spring 2002, Newsletter of the American Institute for Full Employment, Klamath Falls, Oregon, USA